

Міністерство освіти і науки України

Одеська національна академія харчових технологій

*Кафедра економічної теорії  
та фінансово-економічної безпеки*

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ  
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

**з дисципліни  
«Організація та управління системою  
фінансово-економічної безпеки»**

**Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово – економічною безпекою»**

**Код та найменування спеціальності: 073 «Менеджмент»**

**Шифр та найменування галузі знань: 07 Управління та адміністрування**

**Ступінь вищої освіти: бакалавр**

Розробники: к.е.н., доц. Згадова Н.С., к.е.н., доц. Неустроєв Ю.Г.,  
к.е.н., доц. Работін Ю.А., к.е.н., доц. Ткачук Т.І.

Методичні матеріали затверджено на засіданні кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки

Протокол від “\_10\_”\_вересня\_\_\_\_\_2021\_\_ року № 2

В.о. завідувач кафедри економічної теорії  
та фінансово-економічної безпеки \_\_\_\_\_ Неустроєв Ю.Г.  
(підпис)

“\_10\_”\_вересня\_\_ 2021 року

## ЗМІСТ

Стор.

1. Перелік програмних питань з дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» .....	4
2. Приклади задач з дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» .....	6
3. Перелік індивідуальних завдань .....	14
3.1. Вимоги до виконання індивідуального завдання.....	14
3.2. Вимоги до оформлення індивідуального завдання.....	15
3.3. Тематика індивідуальних завдань.....	16
4. Карти самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання.....	17
5. Порядок поточного і підсумкового оцінювання знань студентів з дисципліни «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки».....	18
6. Список рекомендованої літератури.....	20

## **1. ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

1. Поняття “фінансово-економічна безпека” підприємства: визначення, зміст.
2. Цілі, задачі, об’єкти фінансово-економічної безпеки підприємства.
3. Джерела та фактори загроз економічній безпеці підприємства.
4. Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.
5. Основні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства.
6. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємства.
7. Роль і значення зовнішнього середовища в забезпеченні фінансово – економічної безпеки.
8. Фактори загроз зовнішнього середовища прямої дії на стан фінансово – економічної безпеки підприємства.
9. Загрози зовнішнього середовища непрямої дії на стан фінансово – економічної безпеки підприємства.
10. Зовнішнє середовище партнерів і конкурентів підприємства як фактор загроз непрямої дії на стан його фінансово – економічної безпеки.
11. Методи протидії загрозам зовнішнього середовища підприємства.
12. Внутрішнє середовище підприємства як фактор загроз та ризиків фінансово – економічної безпеки підприємства.
13. Вплив структури, системи контролю й управління підприємством на його фінансово – економічну безпеку.
14. Фактори внутрішнього середовища, що впливають на індивідуальну поведінку персоналу підприємства.
15. Методи підвищення надійності персоналу.
16. Мета, основні принципи і задачі комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
17. Основні принципи побудови та діяльності комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
18. Основні внутрішні складові комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
19. Зовнішні складові комплексної системи забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
20. Розробка системи комплексного захисту підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та ризиків.
21. Стратегічне управління як умова безпеки діяльності підприємства.
22. Стратегія фінансово – економічної безпеки підприємства як основа діяльності щодо протидії загрозам та ризикам.
23. Склад і основні етапи розробки стратегії фінансово – економічної безпеки підприємства.
24. Управління реалізацією стратегії фінансово – економічної безпеки підприємства.

25. Сутність і поняття механізму керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
26. Принципи, методи й функції керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
27. Процес керування й управлінські відносини при забезпеченні економічної безпеки.
28. Формування системи керування фінансово - економічною безпекою підприємства.
29. Алгоритм управління системою економічної безпеки підприємства.
30. Концептуальні основи організації взаємодії в процесі забезпечення фінансово - економічної безпеки підприємства.
31. Взаємодія всередині системи безпеки підприємства.
32. Взаємодія зі структурними підрозділами підприємства при плануванні та здійсненні заходів щодо забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємства.
33. Взаємодія з зовнішніми державними і недержавними організаціями при організації та проведенні заходів щодо попередження та зниження загроз та ризиків в діяльності підприємства.
34. Механізм управління взаємодією системи економічної безпеки підприємства та зовнішніми організаціями.
35. Правове регулювання взаємодії підприємства та зовнішніх організацій при здійсненні сумісних заходів щодо забезпечення безпеки діяльності підприємства.
36. Методологія інформаційної - аналітичної діяльності по визначенню зовнішніх і внутрішніх загроз економічної безпеки підприємства.
37. Інформаційні - аналітичні технології в сфері економічної безпеки.
38. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської діяльності по забезпеченню фінансово - економічної безпеки підприємства.
39. Методи оцінки стану фінансово - економічно безпеки підприємства.
40. Сутність, визначення, класифікації й аспекти ризику.
41. Внутрішні й зовнішні ризики фінансово - економічної безпеки підприємства.
42. Джерела ризиків фінансово - економічної діяльності підприємства.
43. Механізми управління ризиками підприємства.
44. Призначення та основні принципи діяльності підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
45. Задачі та напрями діяльності підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
46. Організаційна структура та основні функції структурних складових підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
47. Вимоги до персоналу підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
48. Механізм управління діяльністю підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки.
49. Планування та специфіка роботи підрозділу підприємства з забезпечення економічної безпеки

50. Мета, місія і цілі концепції корпоративної безпеки членів Українського союзу промисловців та підприємців (УСПП).
51. Завдання концепції корпоративної безпеки членів УСПП.
52. Об'єкти та суб'єкти правовідносин системи корпоративної безпеки членів УСПП.
53. Принципи організації та функціонування системи корпоративної безпеки членів УСПП.
54. Основні загрози безпеці членів УСПП.
55. Основні елементи корпоративної безпеки членів УСПП.
56. Правова основа системи корпоративної безпеки членів УСПП.
57. Рівні забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
58. Організація корпоративної безпеки членів УСПП.
59. Механізми забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
60. Суб'єкти забезпечення корпоративної безпеки членів УСПП.
61. Фінансування системи корпоративної безпеки УСПП.
62. Порядок вступу до системи корпоративної безпеки УСПП.

## 2. ПРИКЛАДИ ЗАДАЧ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»

**Завдання 1.** На основі даних щодо часткових функціональних критеріїв економічної безпеки підприємства «Альфа», наведених в таблиці, необхідно визначити інтегральний показник економічної безпеки підприємства.

Таблиця

### ЧАСТКОВІ ФУНКЦІОНАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ЗНАЧУЩІСТЬ

Показники	Функціональні складові економічної безпеки підприємства (ЕБП)						
	Фінансова	Інтелектуальна і кадрова	Техніко-технологічна	Політико-правова	Інформаційна	Екологічна	Силова
Значення часткових функціональних критеріїв ЕБП, коеф.	0,9	0,8	0,8	0,4	0,75	0,3	0,5
Значущість функціональних складових ЕБП, коеф.	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1

**Завдання 2.** На основі даних господарської діяльності ПП «Зірка», наведених в таблиці, необхідно спрогнозувати за допомогою моделі Е.Альтмана ймовірність

банкрутства підприємства.

Таблиця

ОКРЕМІ ПОКАЗНИКИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «ЗІРКА»

Показник	Сума, тис. грн.
Виручка від реалізації продукції	1000
Податок на додану вартість	166,7
Валові витрати на виробництво і реалізацію	750
Нерозподілений прибуток	10
Вартість оборотного капіталу	650
Загальна вартість активів	800
Позиковий капітал	450
Статутний капітал	200

**Завдання 3.** Ви займаєте посаду менеджера відділу стратегічних досліджень підприємства «Альфа», яке займається виробництвом чаю. Використовуючи матрицю Бостонської консалтингової групи (БКГ) і дані про портфель підприємства, наведених в таблиці, необхідно:

1. Встановити перспективність ринкової позиції різних видів продукції підприємства у звітному році.
2. Запропонувати портфельну стратегію для підприємства.

Таблиця

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРТФЕЛЯ ПРОПОЗИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Види продукції	Виручка від реалізації продукції, тис. грн.		Частка ринку у звітному році, %	
	За минулий рік	За звітний рік	підприємства	конкурента
А	100	120	10	20
Б	350	360	20	15
В	180	200	15	20

**Завдання 4.** З використанням індексного методу необхідно розрахувати інтегральний показник конкурентоспроможності підприємства «А» на основі даних, наведених у таблиці, та обґрунтувати основні напрями підвищення її рівня.

Таблиця

ПОКАЗНИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

№ з/п	Показник	Коефіцієнт вагомості	Підприємство «Стелла»	Базовий показник
1.	Витрати на одиницю продукції, грн.	0,31	2000	1800
2.	Фондовіддача, грн/грн	0,19	1,15	1

3.	Рентабельність продукції, %.	0,4	25	20
4.	Продуктивність праці, тис.грн / особу	0,1	36,85	33,25
5.	Коефіцієнт автономії	0,29	0,40	0,38
6.	Коефіцієнт платоспроможності	0,2	0,53	0,52
7.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,36	0,33	0,29
8.	Коефіцієнт оборотності, об.	0,15	14,85	14,25
9.	Рентабельність продажів, %.	0,37	14,3	17,1
10.	Коефіцієнт затоварення готовою продукцією	0,29	0,06	0,08
11.	Рівень використання виробничої потужності, %	0,21	93	84
12.	Коефіцієнт ефективності реклами та стимулювання збуту	0,14	0,09	0,07
13.	Конкурентоспроможність продукції, коеф.	0,33	1,24	1

**Завдання 5.** Підприємство А за звітний фінансовий рік реалізувало товарної продукції на суму 5 млн. грн., прибуток від фінансових операцій склав - 100 тис. грн, прибуток від надзвичайної діяльності – 20 тис. грн, інвестиційної – 10 тис. грн.

Виробнича собівартість реалізованої продукції становила 4 млн. грн, позавиробничі витрати - 5 % від виробничої собівартості продукції. Сума планових до нарахування амортизаційних відрахувань в розрахунковому році передбачена у розмірі 200 тис. грн.

Необхідно встановити на основі відтворювального підходу чи знаходиться підприємство в стані економічної безпеки, якщо відомо, що величина реінвестованого прибутку має скласти 50 % від величини чистого прибутку підприємства, темпи інфляції – 5% за рік, а ставка податку на прибуток становить 25 %.

**Завдання 6.** На основі вихідних показників, наведених в таблиці, визначити рівень інтелектуальної безпеки підприємства ТОВ «Старт», зробити висновок щодо його зміни за 3 останні роки і обґрунтувати шляхи підвищення.

Таблиця

ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ  
ТОВ «СТАРТ»

Показники	Значущість показників	Значення показника			
		нормативне	фактичне		
			1-й рік	2-й рік	3-й рік



1. Частка працівників з високою кваліфікацією, %	0,15	5,0	5,0	6,0	6,5
2. Рівень підвищення кваліфікації кадрів, %	0,25	10,0	8,0	9,0	9,5
3. Плинність працівників з високою кваліфікацією, %	0,15	6,0	8,0	7,0	5,0
4. Частка працівників з вищою освітою, %	0,2	25,0	27,0	26,5	22,0
5. Рівень винахідницької (раціоналізаторської) активності, од./особу	0,25	0,1	0,15	0,14	0,15

**Завдання 7.** На основі вихідних показників, наведених в таблиці, необхідно визначити рівень техніко-технологічної безпеки підприємства ТОВ «Бінарія», зробити висновок щодо його зміни за 3 останні роки і обґрунтувати шляхи підвищення.

Таблиця

**ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «БІНАРІЯ»**

Показники	Значу- щість показ- ника	Значення показника			
		норма- тивне	фактичне		
			1-й рік	2-й рік	3-й рік
1. Рівень механізації та автоматизації виробництва, %	0,12	70	65	50	80
2. Рівень прогресивності техно- логічних процесів, %	0,2	80	50	60	75
3. Середній вік технологічних процесів, років	0,13	4,0	4,5	5,0	4,2
4. Середній строк експлуатації технологічного устаткування, років	0,1	7,5	7,0	8,0	7,0
5. Фондоозброєність праці персоналу, тис. грн./ особу	0,05	20,0	19,0	17,0	20,0
6. Фондовіддача основного капіталу, грн./грн.	0,05	10,0	9,0	9,5	10,5
7. Рівень зносу основного капіталу, %	0,1	15	29	35	26
8. Коефіцієнт оновлення основного капіталу, %	0,05	5	3,8	3,5	4,2
9. Рівень корисного використання матеріалів, %	0,05	90	92	90	94
10. Рівень браку, %	0,07	0,1	0,15	0,2	0,12

11. Рівень інноваційності продукції, %	0,08	10	12	7	10
--	------	----	----	---	----

**Завдання 8.** Підприємство «Альфа» освоїло виробництво двох видів продукції - «А» та «Б». Необхідно на основі даних, наведених в таблиці, розрахувати інтегральний індекс конкурентоспроможності кожного виду продукції підприємства, порівняно з найбільш сильною конкурентною маркою на ринку – «В», та обґрунтувати шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.

Таблиця

**ВИХІДНІ ПОКАЗНИКИ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ ІНТЕГРАЛЬНОГО ІНДЕКСУ  
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ**

Показники	Коефіцієнт значущості	Рівень задоволення потреб споживачів, балів		
		В	А	Б
<b>Споживчі</b>				
1. Надійність	0,2	8,2	6,8	7,3
2. Довговічність	0,15	7,1	5,6	6,2
3. Зручність користування	0,1	6,4	5,6	5,8
4. Дизайн (зовнішнє оформлення)	0,2	8,6	6,4	6,2
5. Гарантійне обслуговування	0,1	6,1	8,4	7,1
6. Екологічність	0,25	6,6	4,4	5,8
<b>Разом</b>	<b>1</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>
<b>Економічні</b>				
1. Продажна ціна	0,35	6,2	9,0	8,1
2. Витрати на ремонт	0,2	6,9	5,8	3,8
3. Вартість обслуговування	0,3	5,1	5,2	5,8
4. Непередбачувані витрати	0,15	3,7	2,1	2,0
<b>Разом</b>	<b>1</b>	<b>x</b>	<b>x</b>	<b>x</b>

**Завдання 9.** Ви займаєте посаду менеджера відділу маркетингу. Маркетингові дослідження конкурентоспроможності продукції Вашого підприємства (підприємство А) показали, що за рядом параметрів вона поступається конкурентам

Таблиця

**РЕЗУЛЬТАТИ МАРКЕТИНГОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ  
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ**

Параметри продукції	Значущість параметра	Підприємство А		Підприємство Б		Підприємство В	
		Оцінка (макс.10б)	Зважена оцінка	Оцінка (макс.10б)	Зважена оцінка	Оцінка (макс.10б)	Зважена оцінка
1. Марка	0,15	5		6		5	
2. Ціна	0,25	5		4		3	
3. Упаковка	0,10	5		6		6	
4. Якість продукції	0,35	5		5		3	

5. Сервіс	0,15	5		4		4	
-----------	------	---	--	---	--	---	--

Вам необхідно:

1. На основі даних, наведених в таблиці оцінити загальну конкурентоспроможність продукції Вашого підприємства порівняно з двома основними конкурентами на ринку.
2. Запропонувати найбільш дієві напрями підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.

**Завдання 10.** На основі даних, наведених в таблиці, необхідно визначити рівень економічної безпеки ПП «Альфа», ДП «Альтазар» і ТОВ «Зоряна».

Таблиця

#### ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

№ з/п	Показник	Підприємства		
		ПП «Альфа»	ДП «Альтазар»	ТОВ «Зоряна»
1	Амортизаційні відрахування, тис. грн	162,0	856,2	525,5
2	Темпи інфляції за рік, %	12,0	12,0	12,0
3	Чистий прибуток, що спрямовується на реінвестування в поточному році, тис. грн	84,5	1385,0	510,6
4	Реінвестовані накопичення минулих років, тис. грн	-	90,6	150,0
5	Кредити банку в розрахунку на рік (з урахуванням сплати відсотків), тис. грн	-	100,0	-
6	Обсяг інвестицій, необхідних для впровадження нововведень, тис. грн	95,6	645,2	455,2
7	Обсяг інвестицій, необхідних для мінімізації витрат підприємства, тис. грн	48,5	1235	689,5
8	Обсяг інвестицій, необхідних для розширення і диверсифікації виробництва, тис. грн	68,9	1612,5	978,8
9	Обсяг інвестицій, необхідних для розширення сфери використання послуг ринкової інфраструктури, тис. грн	86,3	895,5	344,1

**Завдання 11.** На основі даних, наведених у таблиці, визначити рівень економічної безпеки ПП «Злагода», ТОВ «Крокус» і ТОВ «Фанті».

Таблиця

#### ВИХІДНІ ДАНІ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

№ з/п	Складова економічної безпеки підприємства	Коефіцієнт вагомості ( $B_i$ )	Максимальний рівень ( $N_i$ )	Фактичний якісний рівень економічної безпеки ( $n_i$ )		
				ПП «Злагода»	ТОВ «Крокус»	ТОВ «Фанті»
1	Фінансова	0,13	4	3	2	3

2	Інтелектуальна	0,12	3	2	3	1
3	Кадрова	0,11	3	2	3	2
4	Технологічна	0,09	3	3	2	2
5	Правова	0,07	5	3	4	2
6	Інформаційна	0,13	3	3	2	1
7	Силова	0,10	3	3	3	3
8	Ринкова	0,10	7	5	4	6
9	Інтерфейсна	0,10	5	5	4	3
10	Екологічна	0,05	5	4	5	4

**Завдання 12.** На основі показників балансу ВАТ «Енергія», наведених в таблиці, аналітично оцінити рівень платоспроможності підприємства і його динаміку за вказаний період.

Таблиця

## БАЛАНС ВАТ «ЕНЕРГІЯ» ЗА ЗВІТНИЙ ФІНАНСОВИЙ РІК, ТИС. ГРН.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6	7	8
<b>I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ</b>				<b>I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ</b>			
Нематеріальні активи:				Статутний капітал	300	62800	72900
залишкова вартість;	010	1600	1755	Пайовий капітал	310		
первісна вартість;	011	1800	2025	Додатковий вкладений капітал	320	10800	18000
знос;	012	200	270	Інший додатковий капітал	330		
Незавершене будівництво	020			Резервний капітал	340	800	945
Основні засоби:				Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	174080	224100
залишкова вартість;	030	199680	234000	Неоплачений капітал	360		
первісна вартість;	031	277280	346500	Вилучений капітал	370	(4000)	(4500)
знос;	032	77600	112500	Усього за розділом I:	380	246080	311445
Довгострокові фінансові інвестиції:				<b>II. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ</b>			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;	040			Забезпечення виплат персоналу	400		
інші фінансові інвестиції;	045		270	Інші забезпечення	410		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050			Цільове фінансування	420		
Відстрочені податкові активи	060			Усього за розділом II:	430		
Інші необоротні активи	070			<b>III. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</b>			
Усього за розділом I:	080	201280	236025	Довгострокові кредити банків	440		
<b>II. ОБОРОТНІ АКТИВИ</b>				Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Запаси:				Відстрочені податкові зобов'язання	460	7200	14400
виробничі запаси;	100	104000	112500	Інші довгострокові зобов'язання	470	108800	117000
тварини на вирощуванні та відгодівлі;	110			Усього за розділом III:	480	116000	131400
незавершене виробництво;	120	32000	28800	<b>IV. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</b>			
готова продукція;	130	12000	20700	Короткострокові кредити банків	500	28800	27000
товари;	140			Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		5400
Векселі одержані	150						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість;	160	116000	140400				
первісна вартість;	161	118400	142537				

резерв сумнівних боргів;	132	2400	2138	Векселі видані	520	48800	45900
Дебіторська заборгованість за рахунками:				Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	45600	54000
з бюджетом;	170			Поточні зобов'язання за розрахунками:			
за виданими авансами;	180	2400	3600	з одержаних авансів;	540		
з нарахованих доходів;	190			з бюджетом;	550	12000	15300
із внутрішніх розрахунків	200			з позабюджетних платежах;	560		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210			зі страхування;	570		
Поточні фінансові інвестиції	220	25600	41670	з плати праці;	580		
Грошові кошти та їх еквіваленти:				з учасниками;	590		
в національній валюті;	230	12000	17550	із внутрішніх розрахунків;	600		
в іноземній валюті;	240			Інші поточні зобов'язання	610	9600	10800
Інші оборотні активи	250			Усього за розділом IV:	620	144800	158400
Усього за розділом II:	260	304000	365220	V. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630		
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	270						
Баланс	280	505280	601245	Баланс	640	505280	601245

**Завдання 13. Розв'яжіть задачу та прокоментуйте отримані результати.** На основі показників балансу компанії «Енергія», наведених в таблиці, розрахувати показники фінансової стійкості компанії і аналітично оцінити тенденції їх зміни.

Таблиця

Баланс ВАТ «Енергія» за звітний фінансовий рік, тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6	7	8
<b>I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ</b>				<b>I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ</b>			
Нематеріальні активи:				Статутний капітал	300	62800	72900
залишкова вартість;	010	1600	1755	Пайовий капітал	310		
первісна вартість;	011	1800	2025	Додатковий вкладений капітал	320	10800	18000
знос;	012	200	270	Інший додатковий капітал	330		
Незавершене будівництво	020			Резервний капітал	340	800	945
Основні засоби:				Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	174080	224100
залишкова вартість;	030	199680	234000	Неоплачений капітал	360		
первісна вартість;	031	277280	346500	Вилучений капітал	370	(4000)	(4500)
знос;	032	77600	112500	Усього за розділом I:	380	246080	311445
Довгострокові фінансові інвестиції:				<b>II. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ</b>			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;	040			Забезпечення виплат персоналу	400		
інші фінансові інвестиції;	045		270	Інші забезпечення	410		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050			Цільове фінансування	420		
Відстрочені податкові активи	060			Усього за розділом II:	430		
Інші необоротні активи	070			<b>III. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</b>			
Усього за розділом I:	080	201280	236025	Довгострокові кредити банків	440		
<b>II. ОБОРОТНІ АКТИВИ</b>				Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Запаси:				Відстрочені податкові зобов'язання	460	7200	14400
виробничі запаси;	100	104000	112500	Інші довгострокові зобов'язання	470	108800	117000
тварини на вирощуванні та відгодівлі;	110			Усього за розділом III:	480	116000	131400
незавершене виробництво;	120	32000	28800	<b>IV. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ</b>			
готова продукція;	130	12000	20700	Короткострокові кредити банків	500	28800	27000
товари;	140			Поточна заборгованість за	510		5400
Векселі одержані	150						
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість;	160	116000	140400				

первісна вартість;	161	118400	142537	довгостроковими зобов'язаннями			
резерв сумнівних боргів;	132	2400	2138	Векселі видані	520	48800	45900
Дебіторська заборгованість за рахунками:				Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	45600	54000
з бюджетом;	170			Поточні зобов'язання за розрахунками:			
за виданими авансами;	180	2400	3600	з одержаних авансів;	540		
з нарахованих доходів;	190			з бюджетом;	550	12000	15300
із внутрішніх розрахунків	200			з позабюджетних платежах;	560		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210			зі страхування;	570		
Поточні фінансові інвестиції	220	25600	41670	з плати праці;	580		
Грошові кошти та їх еквіваленти:				з учасниками;	590		
в національній валюті;	230	12000	17550	із внутрішніх розрахунків;	600		
в іноземній валюті;	240			Інші поточні зобов'язання	610	9600	10800
Інші оборотні активи	250			Усього за розділом IV:	620	144800	158400
Усього за розділом II:	260	304000	365220	V. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630		
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	270						
Баланс	280	505280	601245	Баланс	640	505280	601245

### 3. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно на основі інформації підприємств, де вони працюють (або які є об'єктами виконання магістерських дипломних робіт) і відповідають вимогам типової програми курсу «Економічна безпека бізнесу».

#### 3.1. Вимоги до виконання індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання з курсу «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» має таку структуру:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст індивідуального завдання.
3. Теоретичне завдання.
4. Практичне завдання.
5. Список використаних джерел.
6. Додатки (за потребою).

#### 1. Титульний аркуш.

Титульний аркуш виконується з урахуванням загальних вимог до оформлення наукових робіт. На титульному аркуші обов'язково зазначаються: назва дисципліни, назва індивідуального завдання та його варіант, атрибути студента, який його виконав, прізвище і ініціали викладача, який перевірятиме завдання, місто і рік.

#### 2. Зміст індивідуального завдання.

Вказується зміст завдання, виходячи із обраного варіанту із зазначенням сторінок, які відповідають окремим складовим змісту.

### **3. Теоретичне завдання.**

Зміст теоретичного завдання відповідає актуальній проблематиці курсу і передбачає виявлення та формування вмій та навичок студента критично аналізувати основні теоретичні, методичні і прикладні підходи до забезпечення окремих складових (аспектів) економічної безпеки бізнесу і обґрунтовувати особисті висновки і пропозиції щодо їх узагальнення або удосконалення. Теоретичне завдання повинно виконуватися на матеріалах наукової, навчальної, навчально-методичної або спеціальної літератури, присвяченої питанням забезпечення економічної безпеки бізнесу.

При написанні завдання слід дотримуватися загальних правил оформлення матеріалу, обов'язково посилатися на використані джерела літератури. Матеріал має бути викладено логічно і чітко, без повторів, характеризуватися достатнім рівнем обґрунтованості і завершеності.

Загальний обсяг цієї частини індивідуального завдання не повинен перевищувати 10 стор., але не може бути меншим за 5 стор.

### **4. Практичне завдання.**

Вирішення практичних завдань студентами передбачає таку логічну структуру викладу матеріалу (для варіантів 1-4):

1. Постановка проблеми: формулювання проблем підприємства у вибраному аспекті його діяльності, визначення мети вирішення та завдань, необхідних для досягнення цієї мети.

2. Дослідження проблеми: характеристика проблематики підприємства у обраній сфері діяльності.

3. Пропозиції щодо вирішення проблеми та їх очікувані результати: послідовність конкретних дій, що повинні призвести до досягнення поставлених цілей та вирішення сформульованих проблем діяльності підприємства.

Загальний обсяг цієї частини індивідуального завдання не повинен перевищувати 10 стор., але не може бути меншим за 5 стор.

### 3.2. Вимоги до оформлення індивідуального завдання

Індивідуальне завдання має бути виконано у формі письмових звітів за результатами авторських аналітичних досліджень, мати внутрішню логіку викладу матеріалу, характеризуватися достатньою повнотою виконання завдань і відповідати стандартним вимогам оформлення наукових робіт.

Таблиці мають супроводжуватися висновками, які випливають з аналізу наведених у них даних. При цьому основну увагу слід звернути на пошук резервів підвищення рівня економічної безпеки бізнесу. На використані у роботі цифрові дані, документи, таблиці, рисунки обов'язково мають бути посилання із зазначенням джерел та номерів сторінок в них, на яких вміщується цей матеріал.

Поля – 2 см, з лівого краю – 3 см, шрифт - Times New Roman Cyr, розмір 14. Міжрядковий інтервал – 1,0. Оформлення рисунків, таблиць і формул здійснюється згідно з вимогами ДСТУ 3008-95 "Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення".

Індивідуальне завдання рецензує викладач, що веде курс. Індивідуальні завдання подаються на перевірку викладачеві не пізніше передостаннього семінарського заняття (для студентів денної та вечірньої форм навчання) або не пізніше, ніж за 10 днів до початку екзаменаційної сесії (для студентів заочної форми навчання).

### 3.3. Тематика індивідуальних завдань

Студенти виконують індивідуальне завдання за номером у журнальному списку навчальної групи, а саме:

Індивідуальне завдання	Номер за списком у журналі навчальної групи
№ 1	1-5
№ 2	6-10
№ 3	10-15
№ 4	15-20

#### Індивідуальне завдання №1

1. *Теоретичне завдання.* Основні підходи до виокремлення складових економічної безпеки підприємства.

2. *Практичне завдання.* Дослідивши ринкове становище підприємства, визначте



основні загрози та запропонуйте три найбільш термінові рішення для покращання ринкової безпеки компанії.

### **Індивідуальне завдання №2**

1. *Теоретичне завдання.* Особливості оцінки рівня економічної безпеки підприємств різних сфер бізнесу.

2. *Практичне завдання.* Проаналізувавши загальну стратегію розвитку підприємства, запропонуйте програму найбільш термінових рішень для покращання рівня економічної безпеки.

### **Індивідуальне завдання №3**

1. *Теоретичне завдання.* Поняття, роль та складові механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.

2. *Практичне завдання.* На основі діагностики фінансового стану визначте три найбільш проблемні зони діяльності підприємства та запропонуйте рішення щодо покращання фінансової безпеки обраного підприємства.

### **Індивідуальне завдання №4**

1. *Теоретичне завдання.* Організаційні моделі (форми) підприємницької діяльності в контексті різного рівня їх економічної безпеки.

2. *Практичне завдання.* Визначте три ключові аналітичні індикатори, які відображають найважливіші сфери діяльності обраного підприємства і можуть використовуватися у якості критеріїв управління його економічною безпекою.

## **4. КАРТИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ**

Формами організації самостійної роботи студентів всіх форм навчання при вивченні теоретичного матеріалу дисципліни є:

1. опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
2. вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
3. підготовка до поточного контролю знань;
4. систематика вивченого матеріалу курсу перед іспитом (заліком).

**Карта самостійної роботи студентів денної форми навчання з дисципліни  
«Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки»**

№ з/п	Види навчальної діяльності	Кількість Годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Опрацювання лекційного матеріалу	68	
2	Підготовка до лабораторних та практичних занять	24	
3	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	20	
4	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань	8	-
<b>Разом з дисципліни</b>		120	

**5. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ  
СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ  
СИСТЕМОЮ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»**

Органічною складовою навчального процесу є систематичний, комплексний контроль й оцінювання якості набутих знань, умінь та практичних навичок студентів у відповідності з вимогами державних стандартів освіти, а також адаптації до загальноєвропейських вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (далі ECTS).

Система контролю й оцінювання знань студентів з дисципліни розроблена у відповідно положень «Порядку оцінювання знань студентів КНЕУ з урахуванням вимог Болонської декларації», що ухвалено Вченою радою університету (від 28.05.2009 р., протокол №9) і введено в дію наказом ректора від 04.06. 2009 р. № 395.

Оцінювання знань з дисципліни за навчальним планом студентів спеціальності: 073 «Менеджмент» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань (ПМК).

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни різного характеру і рівня складності, засвоєння якого перевіряється відповідно під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння викладеного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація); перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий контроль знань студентів у здійснюється у формах ПМК (денна форма навчання) та іспиту (заочна форми навчання) шляхом виконання письмових екзаменаційних завдань (дифіринцьований залік).

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі суми результатів поточного і підсумкового контролю знань.

На іспит виносяться вузлові питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних задач тощо.

Перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань доводяться до студентів на початку семестру.

Екзаменаційний білет містить 3 приблизно однакових за складністю завдань теоретичного та практичного характеру, що комплексно охоплюють весь матеріал дисципліни згідно з робочою навчальною програмою.

До відомості обліку поточної і підсумкової успішності заносяться сумарні результати в балах поточно-модульного контролю.

До відомості обліку поточної і підсумкової успішності заносяться сумарні результати в балах поточно-модульного контролю. Оцінка за національною шкалою (4-бальною) виставляється в відомість обліку поточної і підсумкової успішності поряд із загальною підсумковою оцінкою в 100-бальній шкалі.

Оформлення результатів контролю знань в відомості передбачає переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну 4-бальну та шкалу за системою ECTS за параметрами таблиці:

Оцінка за шкалою	Оцінка за бальною	Оцінка за 4-х бальною шкалою
------------------	-------------------	------------------------------

ECTS	шкалою, що використовується в КНЕУ	
A	90–100	5 (відмінно)
B	80-89	4 (добре)
C	70–79	
D	66-69	
E	60–65	3 (задовільно)
FX	21-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	0–20	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Ліквідація академічної заборгованості студентами всіх форм навчання з дисципліни проводиться згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей студентів ОНАХТ»:

студенти, які набрали за результатами поточного і підсумкового контролю від 21 до 59 балів (з врахуванням 30 і більше балів, що студент набрав на іспиті), після належної підготовки мають право повторно скласти іспит за власною заявою;

- студенти, які набрали за результатами поточного і підсумкового контролю від 0 до 20 балів (якщо на іспиті студент набрав менше 30 балів то результати підсумкового контролю не враховуються) зобов'язані написати заяву на повторне вивчення дисципліни на різних формах навчання свого чи іншого факультету і там скласти іспит.

Студентам також дозволяється написати заяву на індивідуально-консультативну роботу з викладачем і згідно направлення деканату отримувати та здавати викладачу під час консультацій виконані завдання, модулі тощо і набрати бали поточної успішності і в кінці семестру, згідно графіку затвердженому деканом, здати іспит.

## 6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрушків Б.М., Малюта Л.Я. Економічна та майнова безпека бізнесу: навчальний посібник. –Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. 180 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Эльга, Ника-Центр, 2014. Вып.10. 784с.

3. Бурцев В.В. Факторы финансовой безопасности Грузии. *Менеджмент в Грузии и за рубежом*. – 2011. № 1. С.55-69.
4. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 р. № 2542-III – <http://www.rada.gov.ua>.
5. Василенко, Л. П. Фінанси підприємства у схемах і таблицях: навчально-наочний посібник / Л. П. Василенко, Л. В. Гут, О. П. Оксеєнко; Київський нац. торговельно-економ. ун-т, Чернівецький торговельно-економ. ін-т. К.: Дакор, 2006.344с.
6. Васильев Ю. П. Управление развитием производства. Опыт США / Ю.П. Васильев. – М.: Экономика, 2009. – 237 с.
7. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., [за ред. Т.Г. Васильціва].– Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. –386 с.
8. Ванькович Д.В. Оцінка невизначеності й ризику в системі управління фінансовими ресурсами промислових. *Фінанси України*. 2016. №9. С.79-869.
9. Гаєць В.М. та ін. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін. / за ред. В.М. Гейця. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2006. – 240 с.
10. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки. *Економіст*. – 2017. № 8. С. 65-67.
11. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436- IV (Редакція станом на 03.02.2013) – <http://www.rada.gov.ua>.
12. Єпіфанов А.О., Пластун О.Л., Фінансова безпека підприємств і банківських установ: моногр. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. –295 с.
13. Єрмошенко М.М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства. / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячова, А.М. Ашуєв; [за наук. ред. М.М. Єрмошенка]. – К.: Національна академія управління, 2015.–78 с.
14. Клебанова Т.С. Моделирование финансовых потоков в условиях неопределенности: монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н. Богониколос, О.Ю. Кононов, Я.Г. Берсуцкий. – Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2016. – 312с.
15. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)

16. Кракос Ю.Б., Разгон Р.О. Управління фінансовою безпекою підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2008. №1(1). С. 86-97.
17. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко, В.В. Прохорова, Н.В. Саблина. *Бизнес Информ*. 2017. № 12 (1). С. 27-29.
18. Лагун, М. І. Послідовність проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. №6. С. 31-36.
19. Лук'янова В. В., Головач Т.В. Економічний ризик: Навч. Посіб. Київ. 2017. 462 с.
20. Матвійчук Л. О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 5. С.109-114.
21. Моделирование економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: Монографія. В. М. Гаєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк. Харків. 2016. 240 с.
22. Медведєва І. Б., Погосова М. Ю. Компонентний та структурний підхід до формування складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Економіка розвитку*. 2017. № 4 (44). С. 91- 93.
23. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.
24. Орлова В.В. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці підприємства. / В.В. Орлова // Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 21.13. – 2011. – С. 267-273.
25. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI.– <http://www.rada.gov.ua>
26. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України № 1499-IV: станом на 17 лютого 2013 р. (зі змінами). Режим доступу – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
27. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс]: Закон України № 984-IV-ВР. – К., 2003. Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
28. Старцев О. В. Підприємницьке право: Навч. посіб. Київ: Істина, 2016. Режим доступу - <http://ebk.net.ua/Book/PP/03-1.htm>
25. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. К.: МАУП, 2017. – 172 с.

26. Фролова Г. Технологія прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності. *Вісник ТДЕУ*. 2016. №1. С.87-93.
26. Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств: навчальний посібник. МАУП. - 2-ге вид., перероб. і доп. К.: МАУП, 2014. С.288.
27. Юрій С. І. Фінанси: Підручник. За ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ. Знання, 2008. 611с.